

АВТОРСЬКА ТЕРИТОРІЯ 1

Єрмоленко ВЛ.

ПЕРЕДМОВА ПЕРЕКЛАДАЧА

Есе "*Freud and Moral Reflection*", фрагмент якого подається нижче, є письмовим "варіантом" лекції, присвяченої пам'яті Едіт Вайгерт і прочитаної Річардом Рорті 1984 р. на Форумі психіатрії та гуманітарних наук у Вашингтоні. Есе з'явилося в книзі "*Pragmatism's Freud: The Moral Disposition of Psychoanalysis*" (за редакцією Джозефа Г.Сміта та Вільяма Керрігана), виданій 1986 р. в Балтіморі. Текст Рорті "відкриває" книгу і задає її програмний настрій: настрій розмови не так про Фрейда, як про "мого Фрейда" або "нашого, прагматистського Фрейда". Іншими словами, цей текст є варіантом лекції, проголошеної на специфічному форумі, що не був присвячений дисциплінарним нюансам психіатрії та психоаналізу, а скоріше був спробою інтердисциплінарного підходу до психоаналізу в контексті гуманітарних наук у цілому; до нього годі звертатися, бажаючи знайти детальні посилання на *Standard Edition of Complete Psychological Works of Sigmund Freud**; радше, цей текст розповідає про досвід переописання - жанр, безумовно, знаковий для ХХ століття - і свідчить не так про Фрейда, як про самого Річарда Рорті.

Для публікації я обрав другу частину цього есе: "*Раціональне несвідоме як партнер в розмові*".

Не витрачаючи багато слів, я хотів би побіжно зупинитись на деяких принципах, що свідомо чи несвідомо організували методологію мого перекладу, та на деяких ключових перекладацьких рішеннях, пов'язаних із термінологією.

Маючи досі справу з німецькомовними та англomовними текстами в сфері гуманітарних наук, свої головні завдання я вбачав у: а) максимально точній "*транскрипції смислу*" тексту там, де стиль письма автора допускає стильові варіації за інваріантності смислової структури (звісно цю методологію можна застосувати не до всіх і навіть до *меншості* авторів); б) *уникненні буквализму* там, де це можливо без руйнації стилістики, метафорики чи граматики автора; в) прагненні перетворити читання на "роботу" *тільки* там, де такого зусилля вимагає сам автор; в іншому ж читання має залишитися "задоволенням"; г) *уникненні прив'язки мови* перекладу до граматичних, лексичних чи стильових особливостей мови оригіналу - саме "*національної*", а не індивідуальної, мови, якою автор користується. Надмірна буквальність часто вбудовує в мову, на яку здійснюється переклад, чужі їй елементи, примушуючи читача пробиватися до смислу там, де зусилля було б найостаннішим, чого б сподівався автор від читача. Безумовно, дотримуватися цієї вимоги неможливо там, де стратегія *мовлення* в тексті тісно пов'язані із характерними рисами

тієї чи тієї національної *мови* - у перекладі текстів Блоха чи Гайдеггера, меншою мірою Ніцше.

У цілому я прагнув - і фрагмент, що нижче подається, не є винятком - зберегти баланс між точністю перекладу та легкістю читання; іноді, звісно, відхилення від одного з цих компонентів вимагало жертв з боку іншого. Втім, я завжди прагнув "пом'якшати" ці жертви.

На останок я пропоную свої варіанти перекладу тих чи тих основних термінів, що присутні у фрагменті есе "Фрейд та моральна рефлексія":

"MIND" майже скрізь стало "душею" (хоча Рорті вживає і термін "soul") - тільки коли в іншому фрагменті мова заходить про Декарта, в українському тексті я вжив "свідомість"; втім, "mind" у Рорті не є ані душею (бо в людській "mind" може бути багато "soul"), ані свідомістю - бо "mind" зачіпає і несвідоме, ані, тим більше, розумом; у певних контекстах він навіть наближується до "самості", хоча вживати цей термін за наявності в тексті слова "self" і за відсутності будь-яких лінгвістичних мотивів для такого перекладу, є безпідставним,

"SELF-IMAGE" перекладено як "образ самості", хоча можна було запропонувати "образ нас самих"; слово "самість" залишено лише з міркувань кореляції з німецьким Selbstbild (стаття Рорті все ж присвячена людині, що мислила німецькою мовою). "Self" як іменник інколи перекладається словом "я" (в лапках) - в ситуаціях, коли це продиктовано стилістикою;

Для "BELIEF", незважаючи на великі сумніви, залишено "переконання", хоч це українське слово торкається лише нотації слова у зв'язці "belief and desire";

"CLAIM" перекладається більш нейтральними "твердження", "теза" або - інколи - "думка"; до конотації "претензії" та "домагання" я намагався звернути увагу читача англійським терміном в дужках;

"SET" у словосполученнях "set of beliefs" і т. д. перекладено як "комплекс", хоч у такому рішенні є певний ризик, пов'язаний із психоаналітичними конотаціями цього слова, які увійшли навіть в нашу щоденну мову. Втім, мені здалося, що цей термін найточніше передає конотації англійського "set" - не просто множини, не просто групи чи "набору" чогось, а впорядкованого та структурованого набору. В кожній ситуації вживання слова "комплекс" я залишав у дужках англійських термін.

У круглих дужках позначається слово чи термін англomовного оригіналу, в квадратних - слова, які відсутні в оригіналі, але вживаються мною для прояснення смислу.

І насамкінець я хотів би висловити щире подяку Людмилі Архиповій, без чийої творчої енергії, професійності та цілеспрямованості вся наша публікація була б просто неможливою.

* За цим виданням здійснюються посилання Рорті на тексти Фрейда: *The Standard Edition of the Psychological Works of Sigmund Freud* / Trans. by James Strachey. - London: Hogarth Press, 1966; (дані S.E.)